

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

8. Мостенська Т.Л. Ризик-менеджмент як інструмент управління господарським ризиком підприємства / Мостенська Т.Л., Скопенко Н.С. // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №3. – С. 72-78.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ПРАЦІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Калініна С.П. д.е.н., професор, професор кафедри управління персоналом і економіки праці Донецького національного університету (Україна)

Гетьманенко Ю.О. к.е.н., старший викладач кафедри фінансів Донбаської державної машинобудівної академії (Україна)

Калініна С.П., Гетьманенко Ю.О. Тенденції розвитку світового ринку праці на сучасному етапі глобалізації економіки.

У статті розглядаються тенденції розвитку світового ринку праці в умовах глобалізації. Проаналізовано трансформацію світового ринку праці в сучасних світогосподарських умовах. Визначено вплив глобалізаційних процесів на трансформацію ринків праці країн. Саме ці процеси спонукають країни світу активізувати зусилля у напрямку координації політики у соціально-трудовій сфері, зумовлюють активізацію державного регулювання сфери використання праці. Встановлено, що серед трансформаційних процесів на світовому ринку праці особливо виділяється суттєва зміна структури зайнятості на користь частки високоосвічених працівників. Запропоновано концептуальну схему структурної трансформації глобального і національного ринків праці. Обґрунтовано, що глобалізація економіки є наслідком поглиблення міжнародного поділу праці, який спричиняє диференціацію економічної діяльності, розширення різних форм співробітництва й обміну результатами діяльності між країнами, виступає об'єктивною умовою розвитку світового ринку й ефективного розвитку виробництва в кожній країні.

Ключові слова: трансформація світового ринку праці, світовий ринок праці, ринки праці країн, структурна трансформація глобальної економіки.

Калініна С.П., Гетьманенко Ю.А. Тенденции развития мирового рынка труда на современном этапе глобализации экономики.

В статье рассматриваются тенденции развития мирового рынка труда в условиях глобализации. Проанализирована трансформация мирового рынка труда в современных мирохозяйственных условиях. Определено влияние глобализационных процессов на трансформацию рынков труда стран. Именно эти процессы побуждают страны мира активизировать усилия в направлении координации политики в социально-трудовой сфере, обуславливают активизацию государственного регулирования сферы использования труда. Установлено, что среди трансформационных процессов на мировом рынке труда особенно выделяется существенное изменение структуры занятости в пользу доли высокообразованных работников. Предложена концептуальная схема структурной трансформации глобального и национального рынков труда. Обосновано, что глобализация экономики является следствием углубления международного разделения труда, который вызывает дифференциацию экономической деятельности, расширение различных форм сотрудничества и обмена результатами деятельности между странами, выступает объективным условием развития мирового рынка и эффективного развития производства в каждой стране.

Ключевые слова: трансформация мирового рынка труда, мировой рынок труда, рынки труда стран, структурная трансформация глобальной экономики.

Kaliniina S.P., Getmanenko J.A. The trends of the global labor market development at the present stage of the economy globalization.

The article considers the trends of the global labor market development in the context of globalization. The labor market transformation is analyzed in the current global economic conditions. The globalization processes influence on the countries' labor markets transformation is determined. These processes encourage countries to intensify their efforts in the direction of policy coordination in the social labor sphere, determine the state regulation's intensification of the labor use. Found that of the transformation processes in the global labor market is particularly notable significant change in the structure of employment in favor of the share of highly educated workers. The conceptual scheme of labor markets regulation in the context of structural global economy transformation is proposed. Substantiated that economic globalization is a consequence of the deepening of the international division of labor, which causes differentiation of economic activity, the expansion of various forms of cooperation and exchange of results between the countries, serves the objective condition for the development of the world market and the effective development of production in each country.

Key words: transformation of the global labor market, the labor market, the labor markets of the countries, the structural transformation of the global economy.

Одним з найважливіших компонентів глобальної економічної системи виступає світовий ринок праці, який зазнає суттєвих трансформацій під впливом глобалізації (в контексті його інституалізації, умов і характеру зайнятості, якісних структурних змін у сукупній робочій силі, рівня інтелектуалізації праці, професійно-кваліфікаційної підготовки кадрів, галузевої і територіальної мобільності трудових ресурсів).

Формування світового ринку праці – свідчення того, що процеси світової інтеграції відбуваються не тільки в економічній і технологічній сферах, але й торкаються набагато складнішої області соціальних і трудових відносин, які набувають глобального характеру. [3, с.109]

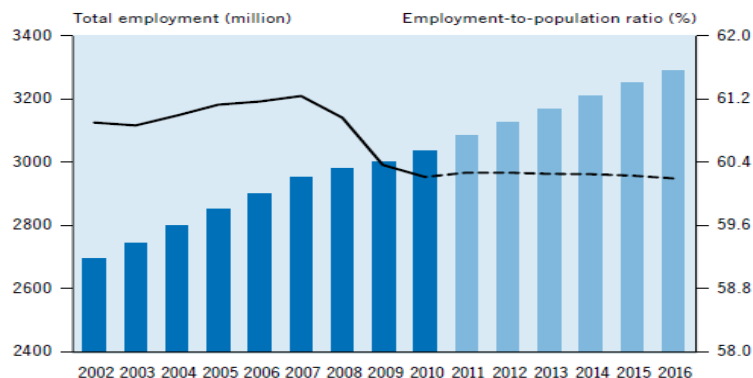

Рис. 1. Динаміка показників зайнятості в світі в 2002-2016рр. [7]

Проблемам глобалізації економіки присвячено праці зарубіжних науковців М.Кастельса, Р.Кеохана, Т.Левітта та ін., вітчизняних вчених Д.Луцьяненка, Ю.Макогона, Т.Орехової, В.Омельченка, А.Поручника, Є.Савельєва, О.Сохацької тощо.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Питання розвитку міжнародного ринку праці і міжнародної трудової міграції досліджували Р.Билсбороу, Х.Кларк, Д.Массі, М.Піоре, А.Порт, М.Тодаро, Дж.Харіс та ін.

Незважаючи на велику кількість наукових праць з питань розвитку міжнародного ринку праці, розширення та поглиблення процесів глобалізації вимагає подальших досліджень впливу глобалізаційних зрушень на трансформаційний розвиток світового ринку праці.

Серед трансформаційних процесів на світовому ринку праці особливо виділяється динамічне зростання його масштабів та суттєва зміна структури зайнятості. Так, якщо наприкінці 1980-х років чисельність зайнятої робочої сили в світі становила біля 1 млрд. чол., то у 1998р. – вже 2,5 млрд. чол., а в 2010р. перевищила 3 млрд. чол. При цьому впродовж останнього десятиліття спостерігалось стійке зниження співвідношення чисельності зайнятих до чисельності населення (рис.1).

В структурі зайнятості відбувається перерозподіл на користь сфери нематеріального виробництва (табл. 1) (зокрема, у США за період, що розглядається, зайнятість у промисловості скоротилась на 25%, у сільському господарстві – на 21%, будівництві – на 35%, тоді як частка зайнятих у галузях третинного сектору зросла майже на 7%, торгівлі – на 9%, а телекомунікацій – на понад 70%) та частки високоосвічених працівників (так, в країнах ОЕСР спостерігається щорічне оновлення 10-15% усіх робочих місць на користь сектору висококваліфікованої праці).

І це не випадково, адже ядром глобальної економічної системи, яка нині формується, стає «нова економіка», а саме такий технологічний і господарський устрій, у якому роль головного виробничого ресурсу відіграють знання та інформація. Цілком закономірно, що «нову економіку» називають «економікою знань», адже в ній ключову роль відіграють наукові знання і спеціалізовані унікальні навички їх носіїв у виробництві матеріальних і нематеріальних благ. Підтвердженням цього є, зокрема, той факт, що питома вага нових знань, які втілюються у товарах, технологіях, освіті, організації виробництва у провідних країнах світу, становить від 75% до 85% їх ВВП. Крім того, більше половини ВВП держав ОЕСР створюється в інтелектуальному виробництві, понад 50% економічно активного населення (у США – більше двох третин) зайняті інтелектуальною працею, а загальна чисельність працівників, які тією чи іншою мірою приймають участь у впровадженні різноманітних виробничих новацій, складає від 70% до 80% зайнятого населення. [1, с.62]

Таблиця 1

	Зайнятість по секторах економіки, світ та регіони, %											
	Сільське господарство				Промисловість				Сфера обслуговування			
	2000	2007	2010	2011	2000	2007	2010	2011	2000	2007	2010	2011
Світ	40,5	35,5	34	34,1	20,4	22,1	22,1	22,1	39,1	42,4	43,9	43,8
Розвинуті економіки і ЄС	5,5	3,9	3,7	3,8	27,3	25	22,4	22,1	67,3	71,1	73,8	74,1
Центральна і Південно-Східна Європа (не ЄС)	25,8	19,8	20,6	19,9	24,7	25,6	24,4	26,3	49,6	54,6	55,1	53,8
Східна Азія	47,7	38,9	34,9	35,4	23,4	27,2	28,6	28,2	29	33,9	36,4	36,4
Південно-Східна Азія і Океанія	49,7	44,2	42,5	43,1	16,4	18,3	18,2	18,4	33,9	37,5	39,2	38,4
Південна Азія	59,5	53,1	51,4	51	15,6	19,5	20,7	21	24,9	27,4	27,9	28
Латинська Америка і Карибські острови	20,5	17,1	16,2	16	21,6	22,5	22,2	22	58	60,4	61,6	62
Середній Схід	22,4	19,1	16,9	16,7	24,4	25,8	25,7	25,7	53,2	55,1	57,4	57,6
Північна Африка	30,5	29,2	28,5	28,40	19,4	21	21,8	21,9	50,1	49,8	49,7	49,6
Субсахарська Африка	66,3	62,9	62	62	7,9	8,5	8,5	8,5	25,9	28,6	29,6	29,5

Очікується, що тенденція до скорочення абсолютної чисельності і частки працівників матеріального виробництва у загальній чисельності робочої сили у найближчі десятиліття ще більше поглиблюватиметься. Так, за прогнозами експертів, у США до 2025р. близько 83% загальної чисельності робочої сили буде зайнято у сфері послуг, а протягом найближчого десятиліття на сферу послуг припадатиме 25 з 26 створених нових робочих місць. [5, с.72-73]

Вищезазначені процеси обумовлюють прискорене зростання зайнятості у високоосвіченому сегменті у порівнянні з динамікою зайнятості працівників з менш високим рівнем освіти у всіх регіонах світу (рис. 2), особливо виразним цей процес є в країнах ЄС-27 (рис. 3, рис. 4).

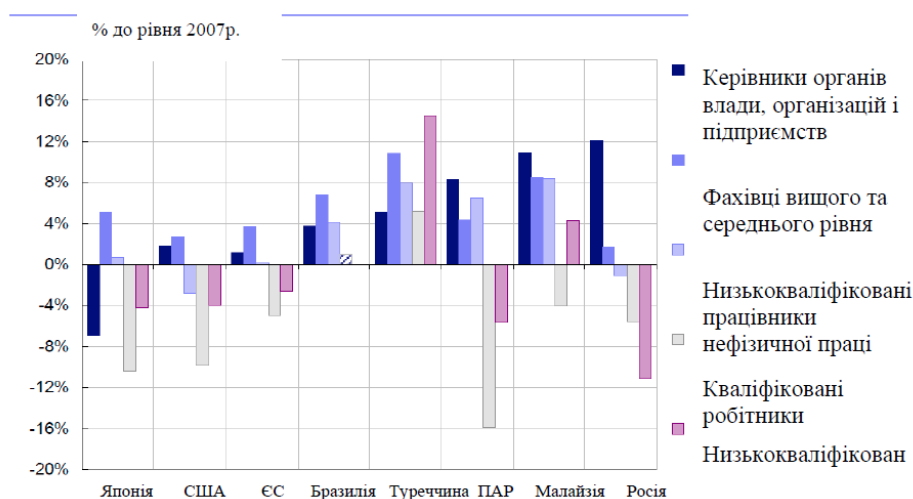

Рис. 2. Динаміка чисельності зайнятого населення за видами трудової діяльності у 2007-2010рр., % до рівня 2007р.

**ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ:
РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ**

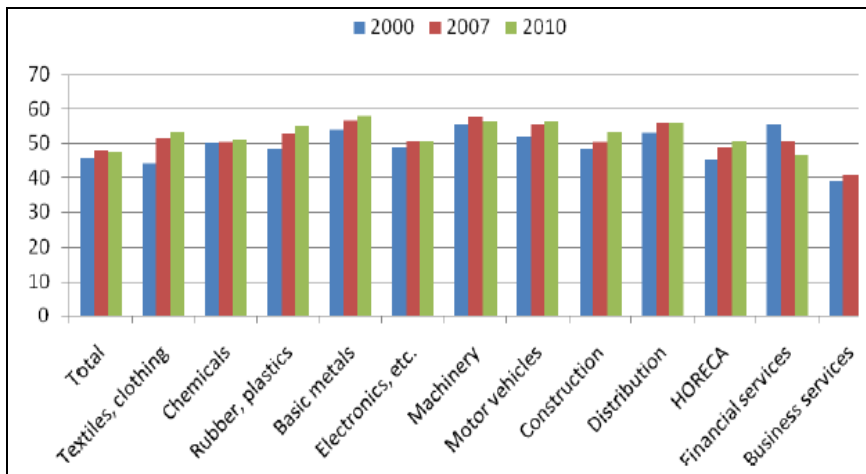

Рис. 3. Структура зайнятості з середнім рівнем освіти в ЄС-27 у 2000-2010рр., % [7]

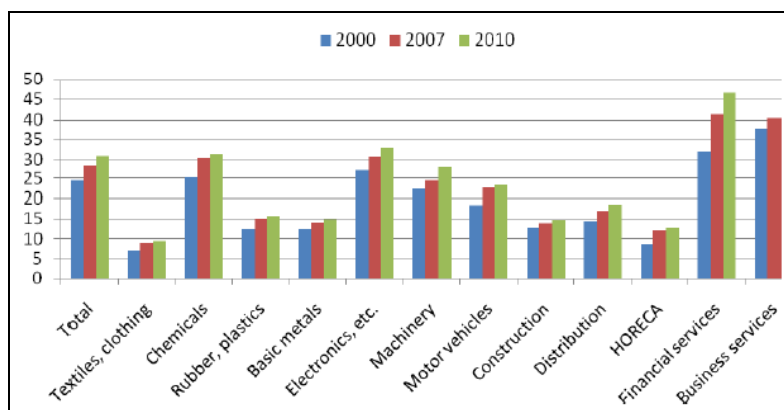

Рис. 4. Структура зайнятості з вищим рівнем освіти в ЄС-27 у 2000-2010рр., % [7]

Лідером за обсягом торгівлі науково-технічними знаннями є США, що свідчить, з одного боку, про високий рівень наукових досліджень у цій країні та її потужний науково-технічний потенціал, а з іншого – про масштабний експорт наукових знань (протягом 1995-2010р. він зріс до 35 млрд. дол. США). І хоча обсяги такого імпорту суттєво поступаються витратам інших розвинених країн світу, вони не лише засвідчують активне використання Сполученими Штатами результатів наукових досліджень та результатів праці науковців решти країн світу (у тому числі мігрантів), а й дозволяють ринку праці країни швидко відновлюватись після різного роду несприятливих ситуацій у світовій економіці (рис5).

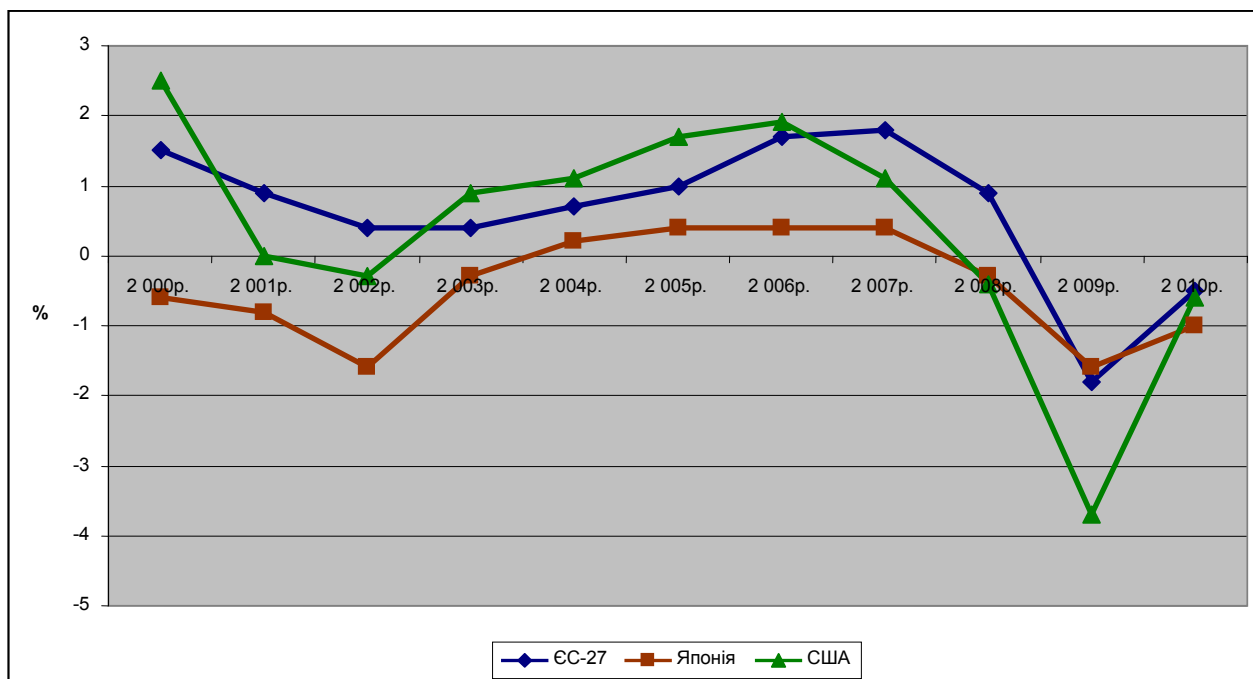

Рис. 5. Темпи зростання кількості зайнятого населення в ЄС, США і Японії, 2000-2010рр., % до попереднього року.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Інтенсифікація процесу перерозподілу робочих місць на користь більш кваліфікованої праці одночасно характеризується «вимиванням» робочих місць для некваліфікованих працівників. Наприклад, у країнах ОЕСР, за розрахунками експертів даної організації, щорічно оновлюється близько 15% усіх робочих місць з одночасним зростанням сектору кваліфікованої праці, тоді як на користь її некваліфікованого сегменту перерозподіляється лише 10-15% усіх вакансій в економіці. При цьому вимоги до робочої сили в економіці країн підвищуються не тільки у матеріальному виробництві, де питома вага кваліфікованої робочої сили є традиційно високою, але й у сфері послуг: фінансовій, банківській, торгівлі, діловому та побутовому обслуговуванні та ін.

Слід відзначити, що збільшення частки сфери послуг у структурі зайнятості не означає зменшення ролі виробничої сфери. Наприклад, нині у США 6% зайнятих у промисловості (рис. 6) виробляють продукції більше, ніж тоді, коли в цих галузях працювала понад половина економічно активного населення.

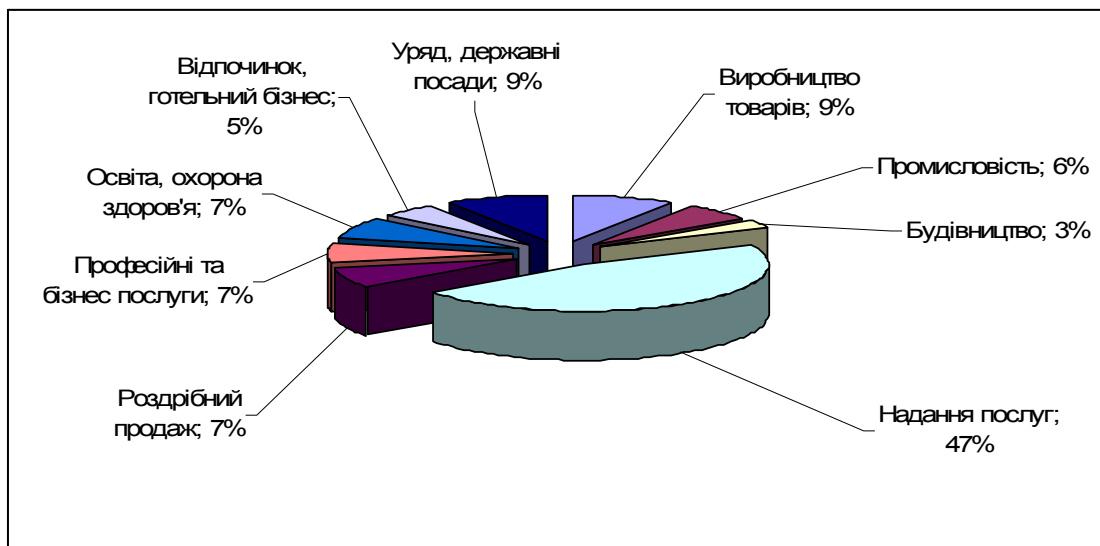

Рис. 6. Структура зайнятості населення в США в 2010р. [8]

Підвищення вимог до якісних показників робочої сили (і як наслідок - поляризація доходів працівників різного освітнього та професійно - кваліфікаційного рівня) у поєднанні з наслідками останньої світової економічної кризи негативно вплинули на збільшення показників безробіття на світовому ринку праці, причому дана тенденція є характерною для всіх регіонів світу. Як свідчать дані (табл. 2), найвищими темпами зростає рівень безробіття в розвинутих країнах.

Таблиця 2

Рівень безробіття в країнах ЄС у 2001-2011рр., на початок року, %

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ЄС-27	8,7	8,5	8,9	9,0	9,1	9,0	8,2	7,2	7,1	9,0	9,6
Євросона	8,5	8,1	8,4	8,8	9,0	9,1	8,5	7,6	7,6	9,6	10,1
Бельгія	6,9	6,6	7,5	8,2	8,4	8,5	8,3	7,5	7,0	7,9	8,3
Болгарія	16,4	19,5	18,2	13,7	12,1	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8	10,2
Чеська Республіка	8,0	8,0	7,3	7,8	8,3	7,9	7,2	5,3	4,4	6,7	7,3
Данія	4,3	4,5	4,6	5,4	5,5	4,8	3,9	3,8	3,3	6,0	7,4
Німеччина	7,5	7,6	8,4	9,3	9,8	11,2	10,3	8,7	7,5	7,8	7,1
Естонія	13,6	12,6	10,3	10,0	9,7	7,9	5,9	4,7	5,5	13,8	16,9
Ірландія	4,2	3,9	4,5	4,6	4,5	4,4	4,5	4,6	6,3	11,9	13,7
Греція	11,2	10,7	10,3	9,7	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7	9,5	12,6
Іспанія	11,1	10,3	11,1	11,1	10,6	9,2	8,5	8,3	11,3	18,0	20,1
Франція	9,0	8,3	8,6	9,0	9,3	9,3	9,2	8,4	7,8	9,5	9,7
Італія	10,1	9,1	8,6	8,4	8,0	7,7	6,8	6,1	6,7	7,8	8,4
Кіпр	4,9	3,8	3,6	4,1	4,7	5,3	4,6	4,0	3,6	5,3	6,5
Латвія	13,7	13,9	12,2	10,5	10,4	8,9	6,8	6,0	7,5	17,1	18,7
Литва	16,4	16,5	13,5	12,5	11,4	8,3	5,6	4,3	5,8	13,7	17,8
Люксембург	2,2	1,9	2,6	3,8	5,0	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,5
Угорщина	6,4	5,7	5,8	5,9	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0	11,2
Мальта	6,7	7,6	7,5	7,6	7,4	7,2	7,1	6,4	5,9	7,0	6,8
Нідерланди	3,1	2,5	3,1	4,2	5,1	5,3	4,4	3,6	3,1	3,7	4,5
Австрія	3,6	3,6	4,2	4,3	4,9	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4
Польща	16,1	18,3	20,0	19,7	19,0	17,8	13,9	9,6	7,1	8,2	9,6
Португалія	4,0	4,1	5,1	6,4	6,7	7,7	7,8	8,1	7,7	9,6	11,0
Румунія	7,3	6,8	8,6	7,0	8,1	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3
Словенія	6,7	6,2	6,3	6,7	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3
Словачія	18,8	19,3	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4	11,1	9,5	12,0	14,4
Фінляндія	9,8	9,1	9,1	9,0	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4
Швеція	5,6	5,8	6,0	6,6	7,4	7,7	7,1	6,1	6,2	8,3	8,4
Велика Британія	5,4	5,0	5,1	5,0	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8
Японія	4,7	5,0	5,4	5,3	4,7	4,4	4,1	3,9	4,0	5,1	5,1
США	4,0	4,8	5,8	6,0	5,5	5,1	4,6	4,6	5,8	9,3	9,6

Так, в 2011р. середній рівень безробіття в країнах Європейського Союзу становив 9,6%, при цьому в 10 країнах ЄС він перевищив 10% (найвищий рівень безробіття спостерігався в Іспанії – 20,1%) і лише в 5 країнах рівень безробіття не перевищував рівень природного

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

безробіття - 6,7%. [6] При цьому рівень безробіття серед чоловіків і жінок практично не відрізняється, деякі відмінності спостерігаються в Чехії, Греції, Італії, Португалії - приблизно на 2% на користь жінок, протилежною є ситуація в Естонії, Ірландії, Латвії, Литві, де безробітні більше серед чоловіків.

Що стосується вікової структури населення країн, яка визначає певні вікові особливості національних ринків праці, то на сьогодні частка люду у віці більше 65 років складає близько 17%, до 2020р. цей показник зросте до 20%, а до 2050р. – до 25-30% загальної чисельності населення при 50% частки осіб старше 50 років. Внаслідок цих змін співвідношення осіб старше 65 років і осіб працездатного віку (15-64 роки) у країнах ЄС зросте від 1,3 в 1995р. до 1,2 у 2050р. Ці зрушення істотно актуалізують проблему дефіциту трудових ресурсів для економіки країн та утримання працездатної частини суспільства. Вже сьогодні на виплату пенсій витрачається від 10,5% ВВП у Великій Британії до 19,7% ВВП в Італії, а до 2030р. ці показники можуть досягти відповідно 15,5% і 33,3%. У цілому ж старіння населення країн Євросоюзу спричинить, за деякими оцінками, втрату 18% середньодушового ВВП до 2040р. [4, с.241]

Вищевикладені процеси спонукають країни світу активізувати зусилля у напрямку координації політики у соціально-трудої сфері, зумовлюють активізацію державного регулювання сфери використання праці. Так, основою регулювання зайнятості і безробіття в ЄС є Європейська стратегія зайнятості (ЄСЗ), прийнята на засіданні Європейської Ради в Люксембургу в листопаді 1997р., а також Європейська соціальна програма, спрямована на забезпечення робочих місць і рівних можливостей для всіх країн в досягненні головної мети ЄС – просуванні успішної, інноваційної, багатой знаннями, конкурентоспроможної і ефективної економіки.

Загалом глобалізація економіки є наслідком поглиблення міжнародного поділу праці, який спричиняє диференціацію економічної діяльності та розширення різних форм співробітництва й обміну результатами діяльності між країнами та виступає об'єктивною умовою розвитку світового ринку й ефективного розвитку виробництва в кожній країні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Глобализация и человеческий потенциал: демографическое измерение. Международный аспект. – М.: Экономика, 2003. – 438с.
2. Глобальна економіка XXI століття: людський вимір: монографія / Д.Г.Лукаєнко, А.М.Поручник, А.М.Колот та ін.; за заг. ред. Д.Г.Лукаєнко, А.М.Поручника. – К.: КНЕУ, 2008. – 420с.
3. Мазурок П.П., Обягайло Б.М., Кулішов В.В., Сазонь О.М. Глобальна економіка. – Львів: «Магнолія 2006», 2009 – 208с.
4. Світова економіка / А.С.Філіпенко, В.С.Будкін, О.І.Рогачта ін. – К.: Либідь, 2007. – 640с.
5. Judi R.W., D'Fmico C. Workforce 2000. Wprk and Workers in 21 Century // Indianopolis (In.), 1997 – 568p.
6. Justin Weidner J., Williams J.C. What is the New Normal Unemployment Rate?/ <http://www.frbsf.org/publications/economics/letter/2011/el2011-05.html>
7. <http://www.un.org/en/ecosoc>
8. <http://www.ilo.org.ua>

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО СТРАН МЕНА В СИСТЕМЕ ГЛОБАЛЬНЫХ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПОТОКОВ

Канучуквума О. аспирант кафедры «Международная экономика», Донецкий национальный университет (Нигерия)

Канучуквума О. Міжнародне співробітництво країн МЕНА в системі глобальних енергетичних потоків.

У статті проаналізовано сучасні тенденції економічного розвитку країн Близького Сходу та Північної Африки. Дана оцінка глобального характеру впливу кризи на світовий енергетичний ринок. Зроблено висновок, що в структурі світового енергоспоживання як і раніше лідирує нафта, природний газ і вугілля. А це означає, що істотний вплив на розстановку сил на світовій енергетичній арені матимуть події, прямо або побічно пов'язані з видобутком, транспортуванням або споживанням вуглеводневих ресурсів - переважно нафти, газу і вугілля. Як показав проведений аналіз, економічні показники країн МЕНА за останні 8 років в умовах поліпшення стану інфраструктури супроводжуються інфляційним тиском, особливо в країнах-експортерах нафти, зокрема, в Ірані, Лівії, Катарі, ОАЕ і Ємені.

Ключові слова: регіон Близького Сходу і Північної Африки, економічний розвиток, світовий енергетичний ринок, глобалізація, фінансово-економічна криза, енергетичний потік.

Канучуквума О. Международное сотрудничество стран МЕНА в системе глобальных энергетических потоков.

В статье проанализированы современные тенденции экономического развития стран Ближнего Востока и Северной Африки. Дана оценка глобального характера влияния кризиса на мировой энергетический рынок. Сделан вывод, что в структуре мирового энергопотребления по-прежнему лидирует нефть, природный газ и уголь. А это значит, что существенное влияние на расстановку сил на мировой энергетической арене будут иметь события, прямо или косвенно связанные с добычей, транспортировкой или потреблением углеводородных ресурсов – преимущественно нефти, газа и угля. Как показал проведенный анализ, экономические показатели стран МЕНА за последние 8 лет в условиях улучшения состояния инфраструктуры сопровождаются инфляционным давлением, особенно в странах-экспортерах нефти, в частности, в Иране, Ливии, Катаре, ОАЭ и Йемене.

Ключевые слова: регион Ближнего Востока и Северной Африки, экономическое развитие, мировой энергетический рынок, глобализация, финансово-экономический кризис, энергетический поток.

Kanuchukvuma O. International Cooperation MENA countries in the global energy flows.

The article analyzes the current trends of economic development in the Middle East and North Africa. The estimation of the global nature of the crisis impact on the world energy market. Concluded that the structure of the global energy consumption continues to lead oil, natural gas and coal. This means that a significant impact on the balance of power in the global energy arena events will be directly or indirectly related to the production, transportation or consumption of hydrocarbon resources - mainly oil, gas and coal. As the analysis, the economic performance of MENA over the past 8 years in terms of infrastructure improvements are accompanied by inflationary pressures, especially in oil-exporting countries, particularly in Iran, Libya, Qatar, UAE and Yemen.

Keywords: Middle East and North Africa (MENA), economic development, global energy market, globalization, economic and financial crisis, the energy flow.

Постановка проблеми и актуальность темы исследования. Во второй половине XX в. мировое сообщество сделало первые шаги на пути к регулированию мирового энергетического рынка на многостороннем и региональном уровнях в форме создания соответствующих организаций и заключения соглашений. Однако принимаемые меры затрагивали, как правило, лишь отдельные сегменты энергетического рынка, оказывали на его состояние ограниченное влияние, не всегда отвечали общим интересам стран-экспортеров и стран-импортеров, а потому часто были недостаточно результативными.

Регіон Близького Сходу та Північної Африки пережив економічний і фінансовий кризис краще, ніж більш інтегровані в глобальну економіку регіони, однак кризис опшутимо сказався на усилах по сокращению масштабов бедности.

Степень изученности проблемы исследования. Многочисленные исследования ученых Л.Антонюк, Г.Андрощука, К.Жугляра, Д.Китчина, Е.Ленчук, Д.Либбока, Ю.Макогона, О.Малининой, К.Маркса, С.Кузнеца, Н.Полтовой, С.Савченко были посвящены выяснению основ цикличности, в том числе и на энергетическом рынке.

Целью исследования является оценка экономического сотрудничества стран МЕНА в системе глобальных энергетических